

مسئله رابطه اقتصاد با صادرات

در این مقاله راجع به تجارت خارجی و تاثیر مهم آن در رشته اقتصادی کشورهای در حال توسعه صحبت خواهیم کرد. تجارت خارجی عبارت از جمع دادوستدها و معاملات يك کشور با کشورهای خارجی و شامل صادرات و واردات میباشد. هر قدر صادرات کشوری توسعه بیشتری داشته باشد وضع تجارتي و موازنه و تعادل تجارتي آن کشور مساعدتر و مفیدتر بحال آن خواهد بود، هر اندازه که صادرات کشور بر واردات آن فزونی داشته باشد آن کشور مترقی تر خواهد بود. از راه تجارت خارجی است که مسئله ارز، یعنی پول کشورهای خارجی نصیب و عاید کشور میشود.

هر کشور در حال توسعه برای رشد و پیشرفت اقتصادی، یعنی برای توسعه صنایع سبك و سنگین خود برای توسعه تولیدات کشاورزی و مکانیزاسیون فلاحه برای عمران و آبادی، برای ایجاد شبکه ارتباطات - راهها - بنادر مختصر برای کلیه امور و شئون توسعه نیازمند بازار خارجی است تا بوسیله آن بتواند ماشین آلات و کارخانجات و ادوات و ابزار لازم فنی را بکشور وارد نماید. برای اجرای طرحهای توسعه باید صادرات کشور مزبور ب واردات آن غلبه داشته باشد با اصطلاح موازنه تجارتي بفتح کشور مثبت باشد.

اغلب کشورهای مترقی جهان، کشورهای صنعتی نظیر آلمان غربی و ژاپن صادرات آنها بر واردات فزونی دارد اضافه صادرات وقتی امکان دارد که میزان تولید داخلی و یا مقدار سرمایه گذاری غیرمولد تقلیل یابد و باید این امر توأم با اتخاذ و اجرای سیاستهای ضد تورم باشد و الا تورم باعث ترقی قیمت کالاهای داخلی شده که مانع از صدور کالا و توسعه صادرات خواهد بود.

بقدری مسئله تشویق صدور کالا و مسئله ترویج کالاهای صادراتی و توسعه صادرات حائز اهمیت است که اگر چند مقاله بآن تخصیص داده شود و کتابها درباره آن نوشته شود باز کم است. برای افزایش صادرات در درجه اول ترقی سطح تولید کمال اهمیت را دارد. باید بمیزان تولید افزود تا مازاد بر مصرف داخلی بمصرف صدور برسد.

همانطوری که در مقالات گذشته مثال زدیم مثلا در مورد پنبه که تولید آن بالغ به ۸۵ هزار تن در سال می باشد که تقریبا ۴۰-۵۰ هزار تن جهت کارخانجات نساجی داخلی مصرف دارد بقیه قابل صدور است . پنبه از محصولات باارزش بین المللی است و از مواد اولیه ایست که ارزش طلا را دارد . باید در درجه اول بمیزان تولید و سطح تولید آن افزود ، چه بسا کشورهای اروپائی حاضر برای خرید پنبه از بازار ایران هستند که متاسفانه بعلت نبودن زمینه و عرضه کالاهای مورد بحث صدور آن مواجدا با اشکالات فراوان میشود .

باید باتمام قوا در بهبود جنس پنبه از طریق انتخاب بذر خوب و کود شیمیائی و انتخاب طریقه مکانیزاسیون وغیره کوشید و سطح تولید آن را بالا برد اراضی فراوان ومستعدی برای کشت و زرع پنبه داریم کما اینکه در سنوات اخیر بمقدار قابل توجهی سطح اراضی زیر کشت پنبه بالا رفته است و اگر از طرف دولت موجبات تشویق بیشتری فراهم شود یاموسسات اعتباری اعتبارات بیشتری برای این کار تخصیص دهند قطعاً بمیزان تولید اضافه خواهد شد .

تولید نقش موثری در میزان صادرات دارد . بهمین جهت در درجه اول باید از طریق افزایش سطح تولیدات کشاورزی بمیزان کالاهای صادراتی افزود بعد مسئله اقدام بصدور کالاهای جدید پیش میآید نمی توان همیشه بکالاهای قدیم صادراتی متوسل شد - در اثر تغییر تکنولژی ونحوه تولید نوع مواد خام و مواد اولیه تغییر می کند یکموقع به کثیرای طبیعی احتیاج داشتند امروز کثیرای مصنوعی جای آن را گرفته است ، زمانی برنگهای طبیعی نیازمند بودند امروزه رنگهای مصنوعی شیمیائی جای آنها را گرفته است . هر روز بازارهای جهانی بکالاهای جدیدی نیازمند میباشند . مثلا ما می توانیم باتوسعه صدور خرما و بهبود بسته بندی و نوع آن بازار مناسبی در آمریکای شمالی و اروپا بدست بیاوریم .

قبل از کودتای قاسم در عراق کمپانی بیسکویت امریکائی از بازار عراق خرما را تهیه میدید الان قسمتی از آن را از بازار ایران تهیه میکنند و اگر ما بتوانیم بسته بندی خرما را تهیه بکنیم و ثقلب نکنیم ونوع آن را خوب تهیه کنیم میتوانیم بازار خوبی در امریکای شمالی تحصیل کنیم . یا اگر بتوانیم خشکبار و سبزه خود را زودتر از کشورهای ترك و یونان بیازارهای اروپا بخصوص آلمان برسانیم خواهیم توانست با کشورهای مزبور رقابت کنیم یا در نوع جنس و بهبود آن ونحوه بسته بندی خشکبار دقت بیشتری معمول داریم قطعاً بازارهای جهانی را اشغال خواهیم کرد .

قطعاً راه ترانزیت روسیه کمک مفیدی به تجارت خارجی ما خواهد

نمود و امیدواریم که قرارداد اخیر ترانزیت ایران و شوروی موثر و مفید واقع شود. ما میتوانیم کالاهای جدیدی بیازارهای شیخ نشینهای خلیج فارس صادر نماییم.

جزائر و بنادر خلیج فارس بخصوص کویت که در سال بالغ بر سیصد میلیون دلار درآمد نفت دارد. شیخ نشینهای خلیج فارس مثال قطر - دوی و غیره بهترین بازار و مناسبترین و مفیدترین بازار برای کالاهای صادراتی است ما میتوانیم خرما - سبزیجات - بقولات انواع و اقسام کالاهای صنعتی که در طی چند سال اخیر مقدار آنها بی اندازه زیاد شده است. سیمان - منسوجات نخی و ابریشمی. حتی پشمی - دارو - مصنوعات فلزی - پلاستیکی جوراب و پوشاک و پتو - اسباب و لوازم آرایش - لوازم فلزی مثل بخاری - مصنوعات غذائی و شیمیائی و هزاران نوع کالاهائی که در این سنوات اخیر در ایران تولید میشود و قبلا وجود نداشته بیازارهای شیخ نشینها صادر کنیم.

حتی میتوانیم بازار افغانستان را در مورد بعضی کالاها اشغال نماییم و بمیزان صادرات ما با افغانستان بیافزاییم. شیخ نشینهای خلیج فارس ثروتمندترین سازمان های آسیائی است که احتیاج مبرمی بیازارهای ما دارند. هم راه نزدیک است و هم کالاهای ما مناسب بازارهای آنها است.

انشاءاله کنفرانس اخیری که در این مورد دولت تشکیل داده موفقیت آمیز باشد و بتواند با برنامه منظم و صحیحی در این راه اقدامات مجدانه و مثمر ثمری معمول دارد مختصر اقدام بعد در کالاهای جدید باید اساس برنامه تجاری کشور قرار گیرد و مورد توجه بازرگانان ایرانی واقع شود. بازرگانان عادت کرده اند که با بازارهای قدیم و با همان کالاهای قدیم تجارت کنند. البته تغییر عادت کار مشکلی است ولی برای احیای تجارت کشور و نشویق صادرات ما باید دائما در فکر تهیه بازار جدید و تولید کالاهای جدید باشیم.

البته دولت باید بمسئله بازاریابی توجه خاص داشته و از ارشاد و هدایت بازرگانان و گسیل داشتن آنها بیازارهای جدید خودداری نکند و بازرگانان بخصوص اطاق بازرگانی تهران و اطاق صنایع و معادن با همکاری یکدیگر باید میسیونهایی برای کشورهای مجاور یا سایر کشورهای جهان اعزام داشته و از طریق مذاکرات مستقیم بازرگانی برای مصنوعات و کالاهای کشاورزی و مواد خام تهیه و تحصیل نمایند. با ایجاد نمایشگاهها در خارج از کشور یا مشارکت در بازارهای مکاره و نمایشگاههای بین المللی مشتریان جدیدی برای کالاهای صادراتی فراهم نمایند.

در این باره گفتنی زیاد داریم که اگر فرصت مناسب دست داد بآن خواهیم پرداخت.

اقدام دیگری که باید معمول داشت تقلیل بهای کالاهاى صادراتی از طریق اصلاح طرز تولید و نحوه تولید، بهبود جنس آن و یکنواخت کردن نوع کالا و اصلاح طبقه‌بندی و بسته‌بندی و استاندارد ریزه کردن آن میباشد.

متأسفانه در گذشته عده‌ای از بازرگانان ناسالم بعلت تقلب در اجناس صادراتی بخصوص پنبه و خشکبار و غیره لطمات خاصی بیازارهای کالاهاى صادراتی زدند باید موسسه استاندارد ایران نظارت لازم و کافی در امر صدور کالاهاى صادراتی بخصوص بسته‌بندی و نوع جنس بنماید.

نکته مهم آنکه کشورهای در حال توسعه نباید کالاهاى صادراتی خود را بقیمت ارزان بفروشند. بلکه باید با انعقاد قراردادهای دوجانبه شرائط بهتری برای کالاهاى صادراتی خود فراهم نمایند. بعضی از کشورها در گذشته با ایران بوضع عجیبی تجارت میکردند مثلاً به‌زاین دومیلیون دلار کالا صادر مینمائییم در مقابل ۵۰ میلیون دلار جنس واردی کنیم و این عدم تناسب بی‌اندازه فاحش میباشد. نظایر این وضع در مورد تجارت خارجی بعضی از کشورها وجود دارد.

امیداست مسئله تفاوت موازنه تجارتي با ژاپن طی قرارداد جدید مرتفع شود. بهمین جهت با هر کشوری باید قرارداد دوجانبه تجارتي جداگانه منعقد نمود.

البته قراردادهای پایاپای و تهاتری میتواند مفید واقع شوند و این نوع قراردادها موقعی مفید واقع میشود که خارجیان اجناس صادراتی ما را ارزان نخرند و جنس‌های وارداتی خود را گران‌تر حساب نکنند. این قضیه در سراسر کشورهای بلوک شرق حائز کمال اهمیت هست و باید مورد توجه قرار گیرد بخصوص با توجه باینکه در کشورهای کمونیست تجارت خارجی مثل سایر شئون در دست دولت‌ها است، مسئله قیمت مواد خام کشورهای در حال توسعه کمال اهمیت را دارد. دول صنعتی بزرگ سعی دارند که حتی الامکان مواد خام را ارزان‌تر بخرند و مصنوعات خود را گران‌تر بفروشند، صلاح و مصلحت صالح جهانی در آن است که در قیمت مواد خام کشورهای کشاورزی تجدید نظر شود و تعادل نسبی قیمت‌ها مورد توجه قرار گیرد.

متأسفانه همانطوریکه بکرات نوشتیم تجارت خارجی صادرات کشورهای توسعه نیافته اغلب مواد خام اولیه است که دستخوش تغییرات متناوب قیمت‌ها قرار دارد از این رو درآمد صادراتی کشورهای مزبور

متغیر است و حال آن که توسعه اقتصادی مستلزم داشتن منابع مالی ثابت برای وارد کردن ماشین‌آلات و وسایل تولیدی است. نکته قابل تذکر اینک بهیچوجه صلاح نیست که برنامه توسعه اقتصادی کشور را بر مبنای رابطه موجود بین قیمت‌های کالاهای وارداتی و قیمت‌های کالاهای صادراتی تنظیم نمود.

همانطوریکه گفته شد تغییر شرایط مبادله بین کشورهای صنعتی و کشورهای تولیدکننده مواد خام خود یکی از عوامل عدم ثبات اقتصادی است از اینجاست که مسئله لزوم استقلال اقتصادی کشورهای توسعه نیافته واضح میشود. ما باید کاری کنیم که اقتصاد ما متکی به صادرات باشد.

پایان

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
ژurnal جامع علوم انسانی